

MARIJA, BOŽJA MATI

Žena, ki je spremenila zgodovino

GRZEGORZ GÓRNY
JANUSZ ROSIKOŃ

ZALOŽBA
DRUŽINA

ZALOZBA
DRUZINA

GRZEGORZ GÓRNY
JANUSZ ROSIKOŃ

MARIJA, BOŽJA MATI

Žena, ki je spremenila zgodovino

Neznana znanka

Marija je najprepoznavnejša ženska v zgodovini. Nobena druga ni bila deležna toliko poklonov, izrazov spoštovanja in hvaležnosti ali bila predmet tako številnih likovnih, literarnih in drugih umetniških del.

Nobene druge ženske ni tako iskreno ljubilo toliko ljudi na vseh celinah. Njene podobe najdemo po vsem svetu (Guadalupe, Čenstohova, Montserrat, Fatima, La Salette), vendar se vse razlikujejo, kot da bi upodabljale različne ženske. In vendar zadostuje en sam pogled in že vemo, da je to ona: Mirjam iz Nazareta, Božja Mati, Naša Gospa – ali na kratko, Marija. Na njej je nekaj, česar nima nihče drug.

Čeprav je široko znana, o njenem zemeljskem življenju vemo dokaj malo. Nekaj vemo iz pričevanj o njenem času, vendar je večina njenega zemeljskega življenja zavita v tančico skrivnosti.

Nova zaveza, na primer, namenja več prostora svetemu Petru in Pavlu kot Mariji. Največkrat je omenjena v poročilih evangelistov Mateja in Luka, ki opisujeta okoliščine Jezusovega rojstva in otroštva: popis prebivalstva, njegovo rojstvo v Betlehemu, darovanje v templju, češčenje modrih, pokol nedolžnih otrok, beg v Egipt in romanje v Jeruzalem. Najdaljše obdobje, ki ga je Sveta družina preživela v Nazaretu, pa je strnjeno v enem samem stavku: »Jezus je napredoval v modrosti, starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh« (Lk 2,52).

Takšno pomanjkanje podrobnosti je preprosto razložiti: novozavezne knjige so zaradi svoje kerigmatske in katehetske narave namenjene oznanjevanju sporočila odrešenja. Avtorji so se osredotočili na osebo in poslanstvo Jezusa Kristusa kot Odrešenika vsega človeštva. Marija se v teh pripovedih pojavlja samo tam, kjer je njena usoda prepletena s pomembnimi trenutki Jezusovega življenja.

Glede na zgoraj povedano je Marijin zgodovinski življenjepis nemogoče napisati samo na podlagi evangelijev. Raziskovalci so se zato prisiljeni sklicevati na druge vire, predvsem na spise zgodnjega

1. MARIJINA HIŠA, bazilika Svete hiše, Loreto, Italija.

2. MARIA ADVOCATA (Marija Zagovornica), ikona v rimski cerkvi Madonna del Rosario (Rožnovenska Božja Mati).

3. MARIJANSKA PROCESIJA v Tortosi, Španija.

4. SVETE JASLICE v rimski baziliki Marije Snežne (Santa Maria Maggiore).

5. TRILETNA MARIJA vstopa v jeruzalemski tempelj (detajl s Tizianove slike).

6. SVETA DRUŽINA, upodobljena na skalnem reliefu v Manšijat Naserju v Kairu.

7. GRZEGORZ GÓRNY & JANUSZ ROSIKOŃ v vadiju Kelt v judovski puščavi.

krščanskega obdobja, ki iz različnih razlogov niso bili vključeni v svetopisemski kanon. Najpomembnejši od teh spisov je *Marijino rojstvo: Jakobova apokalipsa*, od šestnajstega stoletja bolj znan pod imenom *Jakobov protoevangelij*. A niti to delo ne prodre skozi tančico skrivnosti, ki obdaja Marijino spočetje.

Morda bi se do našega časa ohranilo več zapisov ustnega izročila, če bi bile takratne razmere temu naklonjene. Toda obdobje po Jezusovi smrti so zaznamovali veliki zgodovinski pretresi: krvavo zatrti judovska vstaja, uničenje jeruzalemskega templja, izgon Judov iz Svete dežele in preganjanje kristjanov. Če se je kje ohranil spomin na Marijino življenje, je bilo to gotovo med potomci njene družine. Njihova poročila naj bi sestavljala *Jakobov protoevangelij*.

Medtem ko so evangelije napisale neposredne priče Jezusovega življenja (Matej in Janez) ali tiste, ki so govorile z očitvidci (Marko in Luka), naj bi *Jakobov protoevangelij* pripovedoval o dogodkih izpred približno sto let. Nekatero sestavino njegovih pripovedi morda izhajajo iz ustnih pričevanj, ki so mu bila posredovana. Čeprav to apokrifno besedilo ni veren zapis dejstev, temveč opis nekaterih izročil in idej, to ne pomeni, da je popolnoma neverodostojno. Po eni strani je veliko pretiravanja, patetike in pretirane idealizacije, po drugi strani pa vsebuje številne realne podrobnosti tedanjega življenja, ki so jih potrdili zgodovinarji, biblicisti in arheologi.

Jakobov protoevangelij je najstarejše pisno delo, ki je v celoti posvečeno Mariji in opisuje njeno življenje od spočetja do bega iz Betlehema v Egipt. Delo je tako poimenoval francoski jezuit, oče Viljem Postel, ki je prinesel grški rokopis besedila z Vzhoda in leta 1552 objavil njegov latinski prevod. Prvotni naslov knjige je bil *Marijino rojstvo: Jakobova apokalipsa*. V resnici avtor knjige ni mogel biti apostol Jakob, ker izkazuje očitno nepoznavanje judovskih običajev v Jezusovem času.

Besedilo je najverjetneje nastalo v judovsko-krščanskem okolju v drugi polovici drugega stoletja, njegov najstarejši ohranjeni rokopis pa sega v tretje stoletje. Od tega dela, napisanega med četrtem in šestim stoletjem, se je do našega časa ohranilo približno sto štirideset rokopisov. Služilo je kot izhodišče za številna kasnejša marijanska dela, vključno z apokrifi, kot sta *Tomažev evangelij o Jezusovem otroštvu* s konca drugega stoletja ali *Psevdomatejev evangelij* iz šestega do osmega stoletja. Teme, ki jih vsebuje, so skozi zgodovino pogosto uporabljali v raznih homilijah, Marijinih življenjepisih in likovnih upodobitvah.

Svetopisemski razlagalci so *Jakobov protoevangelij* poimenovali »krščanski marijanski midraš«, ker vsebuje elemente iz Matejevega in Lukovega evangelija z dodatki, ki morda temeljijo na družinskem izročilu svetega Jožefa. Oče Bargil Pixner, OSB, eden najvidnejših svetopisemskih arheologov dvajsetega stoletja, je bil prepričan, da delo temelji na ustnih pripovedih Jezusove družine. Toda kljub veliki priljubljenosti v prvih krščanskih stoletjih Cerkev tega apokrifnega besedila

ni vključila v kanon svetopisemskih knjig, ker ga ni prepoznala za verodostojnega. Med drugim ga je kritiziral sveti Hieronim Stridonski.

Tako se zdi, da je bil *Jakobov protoevangelij* prva »Marijina apologija« oziroma pisna obramba Device pred obrekovanjem nasprotnikov krščanstva. Delo jo predstavlja kot devico pred, med in po Jezusovem rojstvu, Kristusa pa kot potomca Davidove hiše in rodu.

Nekatere teme v knjigi lahko razumemo tudi kot odgovor na krivo-verstva, ki so se pojavila v tistem času: na primer doketizem (drugo stoletje), po katerem Kristus ni imel pravega, fizičnega telesa, ampak le eterično, zaradi česar ne bi mogel trpeti in umreti na križu. Podobna stališča je razglašala ebionitska ločina. S tega vidika ima v *Jakobovem protoevangeliju* prizor z Jezuščkom, ki sesa materino dojko, dodaten pomen; poudarja Kristusovo človeško naravo v nasprotju z doketističnimi in ebionitskimi teorijami.

Jakobov protoevangelij, ki predstavlja Božjo Mater z velikim spoštovanjem, potrjuje, da je marijanska pobožnost obstajala med Kristusovimi sledilci že v prvi Cerkvi. Poleg besedil svetega Ignacija Antiohijskega, svetega Justina mučenca in svetega Ireneja Lyonskega je to eno redkih del iz drugega stoletja o Božji Materi.

Najpomembnejši zgodovinski vir, na katerem temelji naše vedenje o Mariji, je seveda Nova zaveza, zlasti evangeliji, kjer se ime »Marija« pojavi devetnajstkrat: trinajstkrat v Lukovem evangeliju, štirikrat v Matejevem, enkrat v Markovem in enkrat v Apostolskih delih. Janezov evangelij je poimensko ne omenja, kar pa ne pomeni, da v njem ne nastopa. Sveti Janez jo označuje z nazivi, kot so »Jezusova mati« (na primer na svatbi v Kani Galilejski), »mati mojega Gospoda«, »Mati Sina Najvišjega Boga« in preprosto »žena«. Marija pa sebe imenuje »Gospodova služabnica«.

Omejenost izvirnih zapisov pa ni odvrnila svetopisemskih učenjakov, teologov, zgodovinarjev ali arheologov od iskanja sledov, tudi najmanjših, ki jih je za seboj pustila ta najslavnejša ženska v zgodovini sveta. Zato predlagava, da se po njenih stopinjah podamo tudi mi.

Grzegorz Górny in Janusz Rosikoń

5 Neznana znanka
SPREMNA BESEDA

12 Marijino otroštvo
V SENCI JERUZALEMSKEGA TEMPLJA
*Marijina starša Joahim in Ana,
njeno rojstvo in služenje
v jeruzalemskem templju*

32 Poroka
NOSEČA DEVICA
*Poroka z Jožefom,
oznanjenje nadangela Gabriela,
Jezusovo spočetje in obisk pri sveti Elizabeti*

74 Jezusovo rojstvo
IZ DAVIDOVE HIŠE IN RODU
*Mesijanske prerokbe starozaveznih prerokov,
ki so se uresničile v Betlehemu*

102 Bivanje v Betlehemu
PRAVI MESECI MATERINSTVA
*Mlada mati, poslušna zapovedim tore
in podvržena postavi,
ki vse ohranja v svojem srcu*

130 Beg v Egipt
V DEŽELI MALIKOV IN PIRAMID
*Beg Svete družine in kako je svetopisemska
»hiša ujetništva« postala dežela odrešitve*

172 Skrito življenje v Nazaretu OGNJIŠČE IN DOM

*Jezusovo otroštvo,
vzgoja pri Jožefu in Mariji,
njihova hiša v Nazaretu in romanje v Jeruzalem*

206 Vrla žena DISKRETNNA NAVZOČNOST

*Marija uvede Jezusa v javno delovanje
in ga duhovno spremlja,
ponižno skrita v senci*

242 Od Golgote do Siona ZVESTA, NAJZVESTEJŠA

*Marijina velika noč
z najtežjimi dnevi življenja,
ki se končajo s sijajem velikonočnega jutra*

266 Hiša in prazen grob EFEZ IN JERUZALEM

*Zadnja leta Marijinega zemeljskega življenja
v družbi svetega Janeza –
od mističnih videnj do arheoloških odkritij*

296 Dva tisoč let Marijine navzočnosti POD MATERINIM VARSTVOM

*»Žena« v Janezovi Knjigi razodetja,
Marijina priprošnja, prikazovanja in marijanske pobožnosti*

10
356
357
358

ČASOVNICA
KONČNE OPOMBE
IZBRANI VIRI
ZAHVALA

V SENCI JERUZALEMSKEGA TEMPLJA

Marijino otroštvo

Jeruzalem

Marijino otroštvo

Učitelji duhovnega življenja radi poudarjajo, da so se najpomembnejši zgodovinski dogodki odvili na skrivaj. Tako je bilo tudi z Marijinim spočetjem, o katerem nihče ne ve natančno, kje in kdaj se je zgodilo. Ni bilo nobenih prič.

Čeprav je edinstveno in čudežno Marijino spočetje nekaj najbolj intimnega in nepredstavljivega, že stoletja buri domišljijo ljudi po vsem svetu. Pravzaprav je vsako spočetje čudež. Leta 1940 je George W. Corner, ameriški zdravnik in embriolog, ki je prvi izoliral ženski hormon progesteron, o tem pojavu zapisal naslednje:

Oploditev jajčeca s semenčico je eno največjih naravnih čudes. Pri tem dogodku kozmične sile usmerjajo mikroskopsko majhne biološke delce k njihovem cilju – spočetju živega bitja. Spektakularnost tega pojava lahko primerjamo le s sončnim mrkom ali izbruhom vulkana. Če bi bil ta pojav redek ali če bi se zgodil samo v kakšni daljni deželi, bi naši muzeji in univerze tja nedvomno poslali odprave, da bi ga opazovali, časopisi pa bi z navdušenjem poročali o njegovem poteku. Mi pa to najpogostejšo in nam

MARIJA IZ NAZARETA

Španski slikar Francisco de Zurbarán (1598–1664) je Blaženo Devico Marijo upodobil kot deklico, ki se med drugim ukvarja s šivanjem, vezenjem in molitvijo, o čemer priča molitvenik na mizici. Njene roke so sklenjene, na obrazu ima poduhovljen izraz s povzdignjenimi očmi. Lilije v vazi simbolizirajo čistost in nedolžnost, medtem ko so vrtnice simbol ljubezni in lepote.

najbližjo naravno kataklizmo zelo redko opazimo, ker se dogaja v kraljestvu, ki ga večina ljudi nikoli ne vidi, v območju mikroskopskega.¹

V Marijinem primeru je šlo še za veliko večji čudež, ki ni iz reda stvarjenja, ampak iz reda odrešenja. Brezmadežno spočetje presvete Device je stvar vere, ne pa znanosti. Ni ga mogoče dokazati z znanstvenimi metodami, ker je stvar Božjega razodetja, ki je vir krščanske vere. Pri njem sta edinstveno vlogo odigrala judovska zakonca Joahim in Ana, ki sta živela v prvem stoletju pred Kristusovim rojstvom. Ko sta se združila v zakonskem dejanju, si nista mogla niti predstavljati, da bo narava njunega izraza ljubezni postala predmet znanstvenih razprav, gorečih homilij, žgočih polemik, globoke kontemplacije in naposled dogma, ki jo je slovesno razglasil papež Pij IX. leta 1854. Za številne vernike je bilo Marijino brezmadežno spočetje le strogo teološki koncept, čeprav je vključevalo telesno združitev dveh ljubečih ljudi.

Večino tega, kar vemo o Joahimu in Ani, je iz *Jakobovega protoevangelija*, ki je bil napisan v grščini, verjetno med letoma 140 in 170 po Kristusu.

JAKOBOV PROTOEVANGELIJ

Kot vsako apokrifno besedilo *Jakobov protoevangelij* vsebuje elemente resnice in fikcije, ki pa ju ne moremo natančno ločiti. Ni ga mogoče v celoti sprejeti, a tudi ne v celoti zavrniti. Za razliko od drugih apokrifov, ki jih Cerkev obravnava kot nedvoumne ponaredke ali izraze zmotnih doktrin, je ta že od samega začetka užival precejšnjo avtoriteto, zlasti med vzhodnimi kristjani. To je bilo verjetno zato, ker so nekateri navedki v njem takrat veljali za resnične ali zelo verjetne.

Iz tega besedila izhaja tudi del uradnega katoliškega izročila, ki se odraža v liturgičnem koledarju. Da sta bila Marijina starša Joahim in Ana, ki godujeta 26. julija, je znano iz *Jakobovega protoevangelija*.

Podobno je s praznikom Marijinega darovanja, ki ga obhajamo 21. novembra. Teh dogodkov ne omenja noben drug zgodovinski vir.

Pisca te knjige istovetijo s svetim Jakobom – ne z Jakobom Starejšim, Zebedejevim sinom, temveč z Jakobom Pravičnim, ki se v evangelijih pojavlja kot »Gospodov brat«.

V Matejevem evangeliju najdemo odlomek o Jezusovem poučevanju v nazareški shodnici, ko se vaščani začudeno sprašujejo: »Ali ni to tesarjev sin? Ali ni njegov materji ime Marija, njegovim bratom pa Jakob, Jožef, Simon in Juda? In njegove sestre, ali niso vse pri nas?« (Mt 13,55-56).

Po mnenju avtorja *Jakobovega protoevangelija* je bil sveti Jožef,

Epifanij iz Salamine in Evzebij iz Cezareje iz četrtega stoletja. Po drugem izročilu pa naj bi bil sveti Jakob Pravični sin Klopaja in Marije, sestrične Jezusove matere. Ker je bil v sorodu s Kristusom, so ga imenovali »Gospodov brat«.

Sveti Jakob Pravični je v prvotni Cerkvi užival veliko duhovno avtoriteto. Bil je voditelj prve judovsko-krščanske skupnosti in velja za prvega jeruzalemskega škofa. Nekateri eksegeti mu pripisujejo Jakobovo pismo, ki je postalo del Nove zaveze. Bil je mučen leta 62 po Kristusu, obtožen kršitve postave in kamenjan do smrti na pobudo velikega duhovnika Ane, Anovega sina. Pripisovanje Jakobovega protoevangelija omenjenemu apostolu daje njegovemu sporočilu verodostojnost in hkrati nakazuje, da gre za družinsko izročilo »Gospodovega brata«.

preden se je poročil z Marijo, že poročen in imel več otrok. Nato pa je njegova žena umrla in je ovdovel. Eden od Jožefovih sinov naj bi bil že omenjeni Jakob. To sta trdila tudi krščanska pisca

JOAHIM IN ANA, Srečanje pri Zlatih vratih, Giottova freska (ok. leta 1266–1337) v kapeli Scrovegni, Padova. Giotto je v kapeli naslikal prizore iz Marijinega in Jezusovega življenja po Jakobovem protoevangeliju in štirih novozaveznih evangelijih.

SV. JAKOB PRAVIČNI

je v prvotni Cerkvi užival enako avtoriteto kot apostoli. Bil je Jezusov bližnji sorodnik in prvi škof jeruzalemske skupnosti. Pripisujejo mu avtorstvo novozaveznega Jakobovega pisma. Ruska ikona iz šestnajstega stoletja.

MAKETA JERUZALEMA

iz Kristusovega časa
v Izraelskem muzeju.
Nad vsemi zgradbami
se dviga jeruzalemski
tempelj kot najbolj
monumentalna stavba
v mestu.

In kaj vse izvemo iz *Jakobovega protoevangelija*? V njem opisani dogodki so se odvijali v Sveti deželi med vladavino kralja Heroda Velikega, ki je vladal Judeji od leta 7 pred Kristusom. Ni bil ne kraljevske krvi ne čistokrvni Jud. Izhajal je iz družine kraljevih svetovalcev in je bil napol Idumejec in napol Nabatejec. Čeprav je izpovedoval judovsko vero, ga je večina Izraelcev imela za tujca. Svojo vladavino je dolgoval predvsem podpori Rimljanov, ki so osvojili judovsko državo leta 67 pred Kristusom.

Leta 20 pred Kristusom se je Herod odločil povečati jeruzalemski tempelj. Takrat je imelo mesto od sto tisoč do dvesto tisoč prebivalcev, trikrat letno – ob velikih praznikih, ko so se v mesto zgrinjale množice romarjev – pa je sprejelo tudi do milijon ljudi. To je povzročalo težave z namestitvijo, daritvenimi živalmi, obrednim umivanjem itd. Tako mesto kot tempelj sta bila premajhna, da bi sprejela toliko romarjev. Zato je kralj dal tempelj povečati v največjastnejšo versko stavbo tistega časa. Bil je zgrajen

na ravnici Tempeljskega griča, ki je obsegala več kot trideset hektarjev površine.

V tem templju se je odvil prizor s svetim Joahimom. *Jakobov protoevangelij* pravi, da je bil »izredno bogat« človek, lastnik nepremičnin in trgovec z živino in drobnico. Čeprav se je izkazal za izjemno pobožnega in plemenitega, ni bil srečen, ker v zakonu z ženo Ano nista mogla imeti otrok.

Prelomnica v Joahimovem življenju je bilo ponižanje, ki ga je doletelo med šotorskim praznikom v Jeruzalemu. Veliki duhovnik Ruben naj bi Joahima oštel, ker je v templju daroval Bogu, čeprav ni imel otrok. Ponižani Joahim se je spomnil zgodbe o Abrahamu, prvem hebrejskem očaku, ki mu je Bog šele na stara leta podaril sina (Izaka). Zato je odšel v puščavo, kjer je postavil šotor, se postil štirideset dni in noči ter molil za potomstvo. Najstarejši vir, gregorijanski misal iz petega stoletja, navaja, da je Joahim molil v votlini Kosiba nad potokom vadija Kelt, v judovski puščavi. Na tistem območju so takrat živeli eseni, judovska ločina. Danes pa tam stoji pravoslavni samostan svetega Jurija.

HEROD VÉLIKI,

kralj Judeje, ki je vladal triintrideset let. Po eni strani se je v zgodovino zapisal kot velik graditelj, po drugi strani pa zaradi svoje izjemne okrutnosti.

RUBEN, VÉLIKI

DUHOVNIK, je svetega Joahima izgnal iz jeruzalemskega templja, ker ni mogel imeti otroka. Giottova freska v kapeli Scrovegni v Padovi.

SKALNI SAMOSTAN SV. JURIJA, zgrajen nad votlino Kosiba ob potoku vadi Kelt v judovski puščavi, kjer naj bi po izročilu sveti Joahim Boga prosil, naj mu da otroka. Prvi menihi so tu začeli graditi svoj oratorij v letih 420–430.

SV. JOAHIM v puščavi. Prikazal se mu je angel in mu napovedal rojstvo otroka. Giottova freska, kapela Scrovegni, Padova.

Istočasno je tudi Ana, ki je ostala v Jeruzalemu, Boga v molitvi prosila, naj ji nakloni otroka, tako kot ga je Abrahamovi ženi Sari, ki ni mogla zanositi. Prikazal se ji je angel in ji napovedal, da bo postala mati. Nebeški glasnik je rekel: »Ana, Ana, Gospod Bog je uslišal tvojo prošnjo. Spočela boš in rodila; in o tvojem semenu se bo govorilo po vsem svetu.«²

Presrečna Ana se je zaobljubila, da bo otroka – dečka ali deklico – darovala Bogu za služenje do konca življenja. Kmalu zatem se je angel prikazal tudi postečemu se Joahimu in mu zagotovil, da je njegova prošnja za otroka uslišana. Ko se je vrnil domov, je srečni mož daroval Bogu deset jagnjet, duhovnikom in svetu starešin dvanajst telet, preprostemu ljudstvu pa sto koz.

Sedem mesecev kasneje se je rodila deklica, ki so jo poimenovali Mirjam, kar je hebrejska oblika imena Marija. To ime se v Stari zavezi pojavi samo enkrat. Tako se je imenovala Mojzesova deset let starejša sestra, ki je po naročilu faraonove hčere skrbela zanj, potem ko so ga našli v košari med trsjem v Nilu. Mirjam

je zapela tudi znamenito pesem v zahvalo Bogu, potem ko je egipčansko vojsko, ki je zasledovala Izraelce, potopil v morskih globinah.

Ime Mirjam nima samo enega pomena. Eksegeti jih navajajo približno sedemdeset, vključno z zelo različnimi razlagami, kot so »grenko morje« (hebrejščina), »modra« ali »preudarna« (aramejsko) in »od Boga ljubljena« (stara egipčanščina).

Točnega datuma Marijinega rojstva ne poznamo, vse pa kaže, da se je rodila med letoma 732 in 736 po ustanovitvi Rima oziroma med letoma 25 in 21 pred Kristusom. Po mnenju nekaterih biblicistov naj bi se to zgodilo ob prazniku roš hašana oziroma na začetku judovskega novega leta.

Proti koncu devetnajstega stoletja je bilo predlagano, naj bi Katoliška Cerkev uradno obhajala tisočdevetstoto obletnico Marijinega rojstva 8. septembra 1885. Papež Leon XIII. je imenoval posebno komisijo za preiskavo te možnosti, ki pa je ugotovila, da dneva Marijinega rojstva ni mogoče natančno določiti zaradi pomanjkanja zanesljivih zgodovinskih virov.

SV. ANA MOLI

za otroka. Na levi je služabnica Jutina, ki ji je po *Jakobovem protoevangeliju* rekla: »Gospod Bog je zaprl tvoje naročje, da ne bi rodila sadu v Izraelu«; na desni pa je angel, ki ji naznanja Marijino rojstvo. Giottova freska v kapeli Scrovegni v Padovi.

POLJUB JOAHIMA IN

ANE pri Zlatih vratih v Jeruzalemu. Po srednjeveški legendi je Ana prav zaradi tega poljuba spočela Marijo. Giottova freska v kapeli Scrovegni v Padovi.

Prav tako ni popolnoma gotov kraj njenega rojstva. Razna izročila omenjajo štiri kraje: Nazaret (kjer je živela z možem Jožefom), Seforis (kjer naj bi živeli njeni starši), Betlehem (kamor se je šla popisat) in Jeruzalem.

Zadnja od teh hipotez ima največ privrženecv med svetopisemskimi zgodovinarji in arheologi.

Zgodnjekrščanska poročila pravijo, da se je Marija rodila znotraj obzidja starega mesta Jeruzalema, blizu Ovčjih vrat, znanih tudi kot Levja vrata, Vrata gospe Mirjam ali Vrata svetega Štefana. V bližini so ostanki Ovčjega bazena, v hebrejščini znanega kot kopal Betesda. Po Janezovem evangeliju je Kristus v bližini te kopeli ozdravil hromega.

Ovčja vrata so verjetno dobila ime po ovcah, ki so jih skozi gnali v mesto, Ovčji bazen pa zato, ker je služil kot napajališče. Zato ne bi bilo nič nenavadnega, če bi v bližini živel sveti Joahim, ki je bil – če lahko verjamemo *Jakobovemu protoevangeliju* – lastnik in trgovec z govedom in drobnico. Tudi zgodnjekrščanska poročila tja postavljajo hišo, v kateri naj bi se rodila Marija.

Znano je, da je tam v začetku petega stoletja stala najstarejša Marijina cerkev v Jeruzalemu, ki je bila med perzijsko invazijo leta 614 močno poškodovana, kalif Husein al Hakim pa jo je dal leta 1009 zravhati z zemljo. V začetku dvanajstega stoletja so

PORTAL

ob ulici Via Dolorosa, nad katerim je napis »Rojstni kraj Device Marije«. V notranjosti kamnite stopnice vodijo globoko v skalno klet, do velike sobe, kjer je po prepričanju njenih pravoslavnih oskrbnikov rodila Božja Mati.

MARIJINO ROJSTVO

Levo: Ana stoji pri vratih v žalnem plašču in prejema okrasni naglavni trak od svoje služabnice Jutine; desno: Ana leži v postelji in prejema svojo novorojenko od ženske v modri obleki. Giottova freska v kapeli Scrovegni v Padovi.

križarji po osvoboditvi Svete dežele cerkev ponovno zgradili in jo posvetili sveti Ani. A že ob koncu istega stoletja so muslimani ponovno osvojili Jeruzalem in cerkev spremenili v koransko šolo. V petnajstem stoletju je frančiškanom uspelo pridobiti dovoljenje turških oblasti, da so v stavbi vsako leto obhajali dve maši, 8. septembra in 8. decembra. Korenita sprememba se je zgodila leta 1856, ko je sultan Abdulmedjud I. cerkev podaril cesarju Napoleonu III. v znamenje hvaležnosti za njegovo podporo med krimsko vojno. Od takrat je stavba v lasti francoske vlade.

Pod cerkvijo svete Ane je votlina, kjer naj bi se po omenjenem izročilu rodila Marija. Vhod v votlino pa ni v cerkvi, temveč skozi sosednjo stavbo na Via Dolorosa, ki je pod varstvom Grške pravoslavne Cerkve. V votlini, ki je globoko pod zemljo, je poleti hladno

Grzegorz Górny in Janusz Rosikoń

MARIJA, BOŽJA MATI

Žena, ki je spremenila zgodovino

Naslov izvirnika: Maryja. Biografia. Najbardziej wpływowa kobieta w dziejach.
Izšel leta 2023 pri Rosikon Press, Varšava, Poljska.

© besedilo: Grzegorz Górny

© fotografije: Janusz Rosikoń

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2024

Prva izdaja

Prevod: Andrej Turk

Jezikovni pregled: Katja Cingerle

Grafično oblikovanje: Kryspin Waliszewski

Grafična priprava slovenske izdaje: Stanislav Oražem

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Tiskano na Poljskem

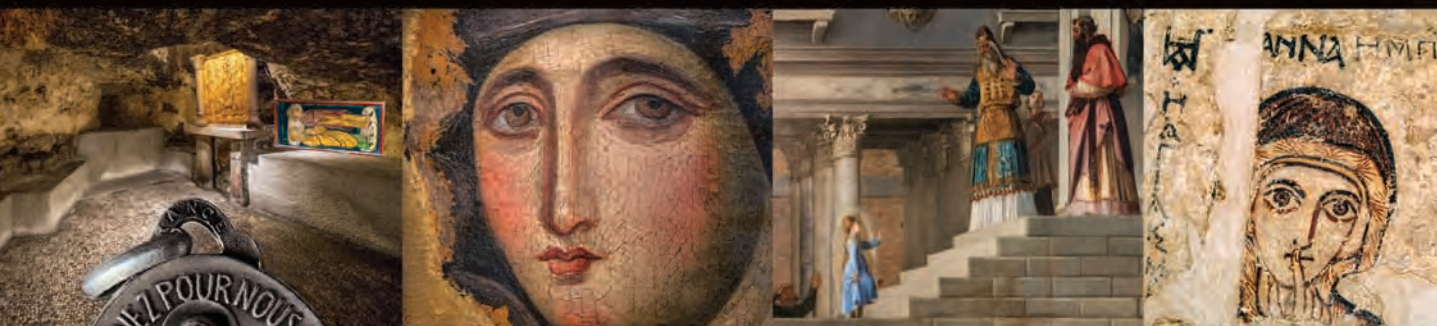
Naklada: 1000 izvodov

Ljubljana 2024

Fotografije so vzete iz naslednjih zbirk:

(t = zgoraj, l = levo, r = desno, b = spodaj)

Irene Nashed: 152b; br. Dariusz Bryła: 187b, 191b; PAP/DPA: 215b; Grzegorz Gałązka: 280, 281t; Arhiv Medicinskega urada v Lurdu: 344l; Arhiv RSK (Rosenkranz-Sühnekreuzzugs um den Frieden in der Welt), Dunaj: 347; Arhiv samostana Jasna Gora: 348, 349; Wikimedia Commons: 10, 11, 17b, 42l, 46, 50lt, 56, 58, 59, 60t, 61, 63t, 66-69, 71b, 73, 78, 80, 81r, 82t, 82b https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Augustus_Aureus_infobox_version.png, 83r, 85l, 87r, 89, 90b https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Titus_aureus_Venus.png, 91t https://commons.wikimedia.org/wiki/File:KathismaJerusalemFeb162022_02.jpg, 91t, 107l, 112, 118 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Three_Magi_mosaic_-_Sant%27Apollinare_Nuovo_-_Ravenna_2016.jpg, 120, 121t, 121l, 127, 135, 137b, 140t https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giambattista_tiepolo_fuga_in_egitto_su_una_barca_guidata_da_angeli_1765-70_ca_03_cigni.jpg, 143r, 153l, 174, 179l https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mezuzah_scroll_sepharad_real_front.jpg, 185t, 200, 201, 203t https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Reconstruction_model_of_Ancient_Jerusalem_in_Museum_of_David_Castle.jpg, 205r, 210t https://it.wikipedia.org/wiki/San_Giuseppe#/media/File:Modesto_faustini_storie_di_san_giuseppe_1886-90_bottega_di_giuseppe_falegname_con_maria_e_gesù_bambino_02.jpg, 215r, 217r, 227t, 238, 241r, 251t, 274l https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sr.marie_new_photo.jpg, 275, 281b, 282l, 283r, 284l, 293r, 294l, 295r, 308t, 310, 316l, 320r, 323, 324t, 330l, 331 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Primi_Presepi.jpg, 340r; Narodno svetišče Marije Pomočnice: 340l.

Zgodba Marijinega zemeljskega življenja, utemeljena na Svetem pismu in cerkvenem izročilu

Priznana avtorja, fotograf in raziskovalni novinar, sta v tej knjigi podrobno preučila vire o Mariji iz Nazareta, Jezusovi materi, in na podlagi pogovorov s strokovnjaki ter obiskov svetih krajev strnila vse, kar je o njej mogoče dovolj zanesljivo vedeti. Obiskala sta znanstvenike, ki izvajajo arheološka izkopavanja v Nazaretu, raziskovala pristnost Marijine hiše v Loretu in preverila relikvije, ki jih častijo v različnih krajih po svetu. Rezultat njune radovednosti je obsežna monografija z bogato slikovno in dokumentarno opremo.

Nepogrešljivo branje za vsakogar, ki želi spoznati Božjo Mater in njeno vlogo v zgodovini Cerkve in sveta.

**ZALOŽBA
DRUŽINA**

34,90 EUR

ISBN 978-961-041-083-6

www.druzina.si